

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	374
Land:	Rusland
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat, Tsjetsjenia, Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere
Udgivet:	12. marts 2015
Optaget på baggrundsmaterialet:	11. maj 2015

Temanotat

**Tsjetsjenia: Tsjetsjenske
myndigheters reaksjoner mot
opprørere og personer som bistår
opprørere**

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere

SUMMARY

Nobody can state for sure how many Chechen rebels are active in Chechnya today. There are few left, maybe not more than about 100 active rebels. Rebels and those assisting active rebels are the main targets for the Chechen authorities, while former Chechen rebels seem to be of less interest to the authorities. Active rebels are usually killed during special operations, while persons assisting the rebels are detained. According to a number of sources, torture is used when interrogating persons suspected of collaborating with rebels. In a number of cases persons have been sentenced to prison for having supported the rebels in different ways.

SAMMENDRAG

Ingen kan med sikkerhet slå fast antall aktive opprørere i Tsjetsjenia i dag. Det er få aktive opprørere igjen i republikken, kanskje ikke mer enn ca. 100 personer. Tsjetsjenske myndigheter forsøker å bekjempe dagens opprørere og de som bistår opprørerne, mens tidligere tsjetsjenske opprørere synes å være av mindre interesse for myndighetene gitt endringen i konfliktbildet. Aktive opprørere blir som regel likvidert i forbindelse med pågrepelse, mens støttespillere og medhjelpere blir anholdt og fengslet. Tortur blir ifølge et bredt utvalg av kilder brukt etter pågrepelse av støttespillere, spesielt i første fase etter at en person har blitt anholdt. I en rekke saker har personer blitt dømt til fengselsstraffer for å ha støttet opprørere på ulike måter.

INNHold

1. Innledning	5
2. Generell frykt og underrapportering	6
3. Russisk straffelovgivning	8
3.1 Straffelovens §§ 205, 208 og 209	8
3.2 Hvilke myndighetsorgan pågriper opprørere/de som gir bistand?	9
3.3 Prosedyrer for innkalling av mistenkte og vitner	10
3.4 Offisielle vs. uoffisielle arrestasjoner - prosedyrer	11
3.5 Utlevering av dokumenter til den som har blitt pågrepet	12
3.6 Foreldelsesfrist i saker som angår brudd på straffelovens §§ 208 og 209	12
4. Reaksjoner mot aktive opprørere	13
4.1 Likvidering	13
4.2 Pågripelser og dommer (omfatter både opprørere og de som gir bistand)	14
5. Situasjonen til tidligere opprørere	15
5.1 Personer som drev opprørsvirksomhet i første og annen krig	15
6. Reaksjoner overfor personer som bistår opprørere	16
6.1 Pågripelser og domfellelser	16
6.2 Kvinner som har bistått opprørere eller som mistenkes for å samarbeide med opprørere	20
7. Bistand til opprørere i tidligere perioder (1999-2003/2005)	21
8. Mishandling og rettsforfølgelse på bakgrunn av fabrikkerte saker	23
8.1 Bruk av tortur	23
8.2 Fabrikking av saker	23
9. Referanser	25
9.1 Skriftlige kilder	25
9.2 Muntlige kilder	29

1. INNLEDNING

Konflikten mellom tsjetsjenske opprørere og myndighetene går tilbake til 1990-tallet. Under første krig (1994-1996) og deler av annen krig (1999- ca. 2003)¹ var det klare fronter mellom to hovedaktører; den russiske føderale hær på den ene siden og tsjetsjenske opprørere som kjempet for et uavhengig Tsjetsjenia på den andre siden.

Fra 2003 og utover endret konfliktbildet seg. I 2003 stemte befolkningen i Tsjetsjenia ja til fortsatt å være en del av Russland i en folkeavstemning, som mange mente var manipulert. Den tidligere muftien og Moskva-lojale Akhmad Kadyrov ble valgt som president. Dette innledet den såkalte tsjetsjeniseringsprosessen i Tsjetsjenia, det vil si at den politiske makten i Tsjetsjenia ble overført til Moskva-lojale tsjetsjenere.

Konflikten i Tsjetsjenia har blitt «tsjetsjenisert» ved at nåværende president Ramzan Kadyrov, som er sønn av Akhmad Kadyrov², har plassert tsjetsjenere i alle maktposisjoner. Konflikten i dag står mellom pro-føderale tsjetsjenske myndighetspersoner og tsjetsjenske opprørere. Det er blitt en intern konflikt mellom tsjetsjenere samtidig som Russland fremdeles er opprørernes hovedfiende, og Kadyrov-regimet er fiende først og fremst i kraft av å være medløper.

Opprørerne i Tsjetsjenia har beveget seg bort fra tanken om et eget selvstendig politisk Tsjetsjenia, til offisielt å kjempe for opprettelsen av et sharia-styrt område på tvers av de nordkaukasiske delrepublikkene – det Kaukasiske emiratet (Yarlykapov & Kramer 2007). Det er fremdeles et «selvstendig» Tsjetsjenia som er målet, men innenfor en større geografisk sammenheng. De aller fleste muslimer i Nord-Kaukasus tilhører sufi-retningen innenfor sunni-islam, som betegnes som en blanding av religion og tradisjoner. Dagens opprørere i Tsjetsjenia og i det øvrige Nord-Kaukasus orienterer seg i hovedsak mot salafi-retningen innenfor sunni-islam. På generelt grunnlag kan salafistene sies å dyrke den «rene» form for islam slik den ble praktisert på profeten Muhammeds tid.³

Endringen av konflikten har av flere kilder vært brukt som forklaring på hvorfor ikke opprørere eller personer med tilknytning til opprørsbevegelsen fra første krig nødvendigvis er av interesse for dagens tsjetsjenske myndigheter. Kilder Landinfo har konsultert har opplyst at Ramzan Kadyrov først og fremst er interessert i de som yter motstand mot tsjetsjenske myndigheter; både aktive opprørere og de som bistår dem (Memorial, intervju i Moskva 2009; Human Rights Watch, intervju i Moskva juni 2009). Det er Landinfos vurdering at denne informasjonen fortsatt er gjeldende.

¹ Den andre Tsjetsjenia-krigen var offisielt definert som en anti-terroroperasjon, og denne ble erklært avsluttet først 16. april 2009. De føderale styrkene gjenerobret den tsjetsjenske hovedstaden Groznyj våren 2000 og satte Tsjetsjenia under direkte styre fra Moskva. Kamphandlingene fortsatte i varierende omfang, men nå mer som en lavintensiv geriljakrig. En folkeavstemning i mars 2003 stadfestet at Tsjetsjenia fortsatt skulle være en del av Russland.

² Akhmad Kadyrov ble drept i et bombeattentat i Groznyj i 2004. Tsjetsjeneren Alu Alkhanov satt med makten fram til 2007 da Akhmad Kadyrovs sønn Ramzan ble valgt som president.

³ De nordkaukasiske salafistene ønsker å rengjøre islam for lokale tradisjoner og hedenske innslag (Akayev 2010). Det er ulike retninger innenfor salafismen, og ikke alle salafister er opprørere, ifølge Murad Al-Shishani, som er ekspert på islamske grupper (møte i Oslo, mars 2011).

Dette bekreftes også av Committee Against Torture (CAT) og en advokat fra Groznyj (som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 54).

Dette notatet beskriver reaksjoner mot aktive opprørere i Tsjetsjenia og mot de som gir opprørerne bistand. Notatet beskriver straffebestemmelsene som brukes for handlinger relatert til opprørsvirksomhet. I tillegg tar notatet opp prosedyrer for innkalling av mistenkte, siktede og vitner, virkningen av foreldelsesfristen, samt behandlingen pågrepne kan risikere under avhør. Avslutningsvis tar notatet også for seg situasjonen til tidligere opprørere og de som tidligere har gitt bistand til opprørere.

Med «bistand» til opprørere menes oppbevaring av våpen, utdeling av mat til opprørere, medisinsk behandling, etc.

Med «opprørere» menes personer som med våpenmakt forsøker å bekjempe tsjetsjenske og føderale myndigheter. Mange andre benevnelser brukes på denne gruppen; illegale væpnede grupper, gerilja, separatister og *boiviki*⁴. I dette notatet brukes imidlertid konsekvent betegnelsen opprørere.

Notatet baserer seg først og fremst på informasjon innhentet på tjenestereiser til Nord-Kaukasus mai/juni 2009 og i november 2011, i tillegg til reiser til Moskva i 2012, 2013 og 2014 og møter med aktuelle kilder når disse har besøkt Oslo. Landinfo har hatt møter med en rekke ulike kilder; deriblant internasjonale organisasjoner og lokale menneskerettighetsorganisasjoner. I tillegg til informasjon innhentet på tjenestereiser, baserer rapporten seg også på informasjon innhentet fra åpne skriftlige kilder.

Notatet inneholder lite informasjon om opprørernes organisering og modus operandi. Disse forholdene omtales i Landinfos notat om sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia (Landinfo 2014a).

2. GENERELL FRYKT OG UNDERRAPPORTERING

President Ramzan Kadyrov styrer eneveldig i Tsjetsjenia. Med jevne mellomrom uttaler han offentlig at opprørerne og deres støttespillere skal tilintetgjøres. Ifølge Memorial i Moskva (møte, oktober 2013) spiller tsjetsjenske myndigheter bevisst på frykt, og det er et mål hos myndighetene å vise at alle som har tilknytning til opprørere har noe å frykte. I desember 2013 gikk assisterende innenriksminister i Tsjetsjenia ut til lokale politimenn og opplyste at Kadyrov hadde gitt dem uinnskrenket makt til å fengsle og til og med drepe enhver person som ser ut som en islamist (RFE/RL 2013b).

Frykten er enda større i Tsjetsjenia enn i naborepublikkene Ingusjetia og Dagestan, hvor den politiske ledelsen til en viss grad er i dialog med opprørerne og deres familier (RFE/RL 2011; ICG, møte i Oslo mars 2014). President Kadyrov har dessuten en helt annen kontroll over politi og rettsvesen og dermed over hele

⁴ Boiviki er et russisk ord for «kriger».

befolkningen enn hva lederne i naborepublikkene har (velorientert kilde fra Nord-Kaukasus, møte i Moskva oktober 2013).

Det er underrapportering om brudd på menneskerettighetene i Tsjetsjenia. Igor Kalyapin i Committee Against Torture (CAT) opplyste i møte med Landinfo i juni 2011 at frykten for å anmelde eller vitne om et forhold er større enn da Tsjetsjenia-krigene pågikk for fullt. Tidligere kunne CAT besøke familiemedlemmer til pågrepne personer og få dem til å fortelle sine historier. Familiemedlemmer har blitt reddere for å snakke. Kalyapin forklarte dette med at fiendebildet ikke lenger er like klart når tsjetsjenere sitter i alle maktposisjoner. Frykten for å vitne mot maktapparatet har økt. Personer som driver etterforskning av overgrep begått av myndighetspersoner vil mest sannsynlig oppleve overgrep selv, og personer som på en eller annen måte kritiserer myndighetene risikerer å bli bortført. Ifølge redaktøren av nettavisen Caucasian Knot, Grigorij Sjvedov (møte i Moskva, oktober 2013), er det få tsjetsjenere som rapporterer om hendelser. Nettstedet Caucasian Knot får lite informasjon om hendelser og dette er, ifølge Sjvedov, ikke fordi det ikke skjer overgrep, men fordi befolkningen er redd for å rapportere om hendelser både til menneskerettighetsorganisasjoner og til reportere fra Caucasian Knot. Denne informasjonen ble bekreftet av en representant for den internasjonale tankesmien ICG i et møte med Landinfo (mars 2014) og av Memorial i møte med Landinfo i november 2014. Til tross for at voldsepisodene har minket i Tsjetsjenia i løpet av de siste fem-seks årene, har frykten blitt større. Tidligere fryktet befolkningen i hovedsak de russiske styrkene. Nå frykter man personer i nærmiljøet og mange vet ikke hvem de kan stole på.

Majoriteten av de som henvender seg til menneskerettighetsorganisasjonen Memorial ber om at informasjonen ikke skal offentliggjøres. De er redde og ønsker ikke at informasjonen skal komme ut. Memorial holder derfor mye av informasjonen for seg selv. Tatiana Kasatkina, presidenten i Memorial (som sitert i Rotar 2012), har uttalt at det er svært vanskelig for Memorial å følge med på hva som skjer av overgrep i Tsjetsjenia. I de øvrige republikkene i Nord-Kaukasus rapporterer befolkningen om enkelthendelser til organisasjonen, mens Tsjetsjenia er «terra incognita». Dette bildet bekreftes av blant annet Grigorij Sjvedov, redaktør i Caucasian Knot (møte i Moskva, oktober 2013). Ifølge Oleg Orlov i Memorial (Memorial, møte i Moskva oktober 2013) så er det først og fremst frykt som gjør at tsjetsjenere i mindre grad rapporterer menneskerettighetsbrudd, men han trekker også frem det faktum at mange mener at menneskerettighetsorganisasjonene likevel ikke vil være i stand til å foreta seg noe. Flere viser til drapet på menneskerettighetsarbeideren Natasha Estemirova i 2009 og sier at hvis Memorial ikke kan beskytte seg selv, hvordan kan de da beskytte andre. Det trekkes også fram at hvis en sak rapporteres og det tas ut tiltale mot myndighetene, blir likevel ikke myndighetene ansvarliggjort (Memorial, møte i Moskva oktober 2013, november 2014).

Journalisten David Monteleone (som sitert i Landinfo 2014a) beskriver situasjon i Tsjetsjenia i 2014 slik:

Alt blir kontrollert av myndighetene som tjener befolkningen som det passer dem. En tilstand av bekvemmelig stagnasjon. Den fysiske volden som var en så stor del av etterkrigsårene sammen med kidnappingene og henrettelsene uten lov og dom, ser også ut til å ha minsket. Tsjetsjenerne er nå så skremt at

Temanotat **Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere**

det nesten ikke er behov for slike voldelige handlinger lenger. Volden er nå psykologisk, i en form for hjernevasking som starter med de yngste generasjonene.

3. RUSSISK STRAFFELOVGIVNING

3.1 STRAFFELOVENS §§ 205, 208 OG 209

Opprørsaktivitet, dvs. både væpnet aktivitet og støtte i form av bistand, er straffbart i henhold til russisk straffelov. De aktuelle paragrafene i straffeloven som benyttes overfor opprørere og personer som bistår opprørere er § 205 (terrorisme), § 208 (organisering og deltagelse i illegal væpnet gruppe) og § 209 (bandittvirksomhet) (Criminal Code 1996).

Opprørsaktivitet der drap og alvorlige handlinger ikke har blitt begått, blir ifølge en tsjetsjensk advokat (a) (møte i Nord-Kaukasus juni 2009 og november 2011) som regel straffet etter § 208.1 (organisering av illegale grupper), ofte i kombinasjon med § 222 (ulovlig besittelse og salg av våpen).

Ifølge ovennevnte advokat (a) (intervju i Groznyj, november 2011) er det en tendens til at § 209 brukes i saker der det er begått drap eller andre alvorlige kriminelle handlinger. Kriteriet for å bruke denne paragrafen innen straffeloven er at den tiltalte har vært medlem av en opprørsgruppe.

§ 208.2 (deltagelse i illegal gruppe) brukes i saker som omhandler *bistand* til opprørere. Både humanitær og logistisk bistand blir vurdert som deltagelse i en væpnet illegal gruppe og straffes etter § 208.2. Tidligere var det, ifølge den ovennevnte advokaten, vanlig at personer som ble dømt for bistand til opprørere fikk betingede straffer. Det er nå blitt vanligere med ubetingede straffer.

§ 205 omhandler terrorisme, men blir ifølge tidligere innhentet informasjon ikke så ofte brukt i denne typen saker.

Vatchagaev (2014) opplyser videre at oppbevaring av våpen (§ 222 i russisk straffelov) er et forhold som hyppig blir brukt i straffesaker mot personer anklaget for delaktighet i opprørsvirksomhet. Ifølge Vatchagaev slås oppslag om pågrepelse av personer i forbindelse med opprørsvirksomhet stort opp i media i Tsjetsjenia, mens aksjoner fra opprørere dysses ned.

Det er fire kategorier av kriminelle handlinger (inndelt etter alvorlighetsgrad) i russisk straffelov; *lite alvorlige* kriminelle handlinger (strafferamme på to års fengsel), *middels alvorlige* handlinger (strafferamme på to til fem års fengsel), *alvorlige* kriminelle handlinger (strafferamme på fem til ti års fengsel) og *svært alvorlige* kriminelle handlinger (mer enn ti års fengsel). § 208.1 faller innenfor kategorien *alvorlig kriminell* handling, § 208.2 faller innenfor kategorien *middels alvorlig* kriminell handling, mens §§ 205 og 209 faller innenfor kategorien *svært alvorlig* kriminell handling (tsjetsjensk advokat (a), møte november 2011).

Straffesaker skal i utgangspunktet føres på det stedet der den kriminelle handlingen har blitt begått, jf. straffeprosesslovens § 32.

Temanotat **Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere**

Hvilken domstol som skal behandle saken, er avhengig av sakens alvorlighetsgrad (Russian Justice Initiative, intervju i Moskva juni 2009). Straffesaker som omhandler §§ 205 (terrorisme) og 209 (bandittvirksomhet) behandles i tsjetsjensk Høyesterett i første instans, og i føderal Høyesterett i annen instans. Saker som omhandler § 208.2 (bistand til opprørere) føres i tsjetsjenske distriktsdomstoler i første instans og i tsjetsjensk Høyesterett i annen instans.

Ingen av sakene som berører de ovennevnte straffebestemmelsene føres med jury. Juryordningen i denne typen saker ble avskaffet i 2009 (ICG 2013, s. 42; CAT oktober 2013; Memorial, møte i Moskva november 2014). Kun fem av 150 terror-/ekstremismerelevante saker som var oppe for retten i Nord-Kaukasus i 2012 endte med frifinnelser (ICG 2013, s. 42).

Personer som er tiltalt etter §§ 208 og 209 blir nesten uten unntak dømt, ifølge Igor Kalyapin fra Interregional Committee Against Torture (CAT) (møte i Moskva, oktober 2013). Ifølge Kalyapin ville det være sensasjonelt med frifinnelser i saker som er relatert til opprørsvirksomhet. Kalyapin opplyste at for noen år tilbake frifant en jury, den gang jurysystemet også ble benyttet i denne typen saker, en person knyttet til opprørsvirksomhet. President Kadyrov gikk i ettertid hardt ut mot juryen og uttalte «vi fanger terrorister og dere setter dem fri».

Det har også vært senere eksempler på at Kadyrov har stått frem og fordømt en jury som har konkludert med frifinnelse. Etter at en jury frifant en mann tiltalt for ran av myndighetene i Groznyj i februar 2014, uttalte Kadyrov at juryordningen ikke passer til tsjetsjensk mentalitet og at den burde avskaffes (Memorial 2014; Memorial, møte i Moskva november 2014). Saken endte med at mannen på nytt ble bragt inn til myndighetene og satt pr. november 2014 i varetekt (Memorial, møte november 2014).

Et annet eksempel på Kadyrovs inngripen i rettssaker er saken til Suliman Edigov. Edigov ble siktet for å ha deltatt i ulovlige bevæpnede grupperinger i tillegg til drapet på en politimann. Han ble torturert og tilsto under løfte om en mildere straff. Da han fikk 15 års fengsel fortalte han om torturen og sa at han ikke var skyldig. Dommeren krevde nye rettsforhandlinger, men måtte trekke seg fra saken pga. presset han ble utsatt for. En ny dommer ble satt inn i saken og det endte med at Suliman Edigov fikk 14,5 års fengsel (Memorial 2014; Memorial, møte november 2014).

Ved andre typer straffbare handlinger kan den tiltalte oppleve en mer objektiv behandling i rettsapparatet (CAT, møte i Moskva oktober 2013).

3.2 HVILKE MYNDIGHETSORGAN PÅGRIPER OPPRØRERE/DE SOM GIR BISTAND?

Selv om store deler av de russiske føderale styrkene ble tatt ut av Tsjetsjenia etter at Russland formelt avsluttet sin anti-terroroperasjon i Tsjetsjenia 16. april 2009, er det fortsatt føderale politi- og sikkerhetsstyrker til stede i republikken. Antallet er ukjent. Se mer om dette i Landinfos notat om sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia (Landinfo 2014a).

Til tross for føderal tilstedeværelse, er det etter hva Landinfo har forstått, først og fremst tsjetsjenske sikkerhetsstrukturer som foretar sikkerhetsoperasjoner i Tsjetsjenia. Det kan imidlertid være tilfeller hvor tsjetsjenske og russiske sikkerhetsstrukturer går sammen i en operasjon. Dette bildet bekreftes av flere kilder

Temanotat **Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere**

(CAT, møte i november 2012; tsjetsjensk advokat (b)⁵, møte i Moskva oktober 2013). Abdullah Istamulov ved Center for strategic studies and civil society development in North Caucasus (som sitert i Udlændingestyrelsen & Dansk Flyktningehjælp 2012, s. 61-62) opplyser at det er usannsynlig at føderale styrker alene utfører sikkerhetsoperasjoner i Tsjetsjenia. Istamulov hevder de ikke ville få tillatelse til det. Vanligvis er ikke russiske styrker med i husundersøkelser eller pågripelser av personer som er mistenkt for å gi bistand.

Igor Kalyapin, lederen av International Committee Against Torture (som sitert i Udlændingestyrelsen & Dansk Flyktningehjælp 2012, s. 60-61; møte i Moskva november 2012) opplyser at russiske føderale styrker er mindre og mindre involvert i felles operasjoner sammen med tsjetsjenske styrker. Ifølge Kalyapin lykkes tsjetsjenske styrker i sine oppdrag med å bekjempe opprørere, og de ser på russisk deltakelse i slike operasjoner som en unødvendig risikofaktor. Arrestasjonene kan imidlertid være et resultat av en felles operasjon fra ulike politistyrker, både fra det lokale politiet (ROVD) og mer spesialiserte sikkerhetsstrukturer som PPSM, OMON og Neftepolk i anti-terroroperasjoner (CAT, møte i Moskva november 2012). Ifølge en tsjetsjensk advokat (b) som jobber i Tsjetsjenia med blant annet opprørssaker (møte i Moskva, oktober 2013) så deltar også føderale strukturer i pågripelser av opprørere og personer som bistår opprørere. Den tsjetsjenske advokaten (b) viser til at de føderale sikkerhetsstyrkene samarbeider med lokale styrker/politi, på instruks fra lokale myndigheter. De opptrer aldri på egen hånd. FSB deltar ikke i disse operasjonene. De som deltar er spesialstyrker/spesialsammensatte grupper.

3.3 PROSEDYRER FOR INNKALLING AV MISTENKTE OG VITNER

I henhold til russisk straffeprosesslov, skal innkalling av mistenkte i straffesaker skje skriftlig (Criminal Procedural Law 2001). Bestemmelsene om innkalling til avhør er regulert etter straffeprosesslovens § 188 og gjelder vitner og ofre. Ifølge § 76 i straffeprosessloven skal avhør av mistenkt følge samme regler (Criminal Procedural Law 2001; representant for russisk menneskerettighetsorganisasjon, e-post mai 2014).

Ifølge flere sentrale kilder (tsjetsjensk advokat (a), møte i Nord-Kaukasus november 2011; CAT, møte i Moskva oktober 2013; CAT og menneskerettighetsaktivist (a) i Groznyj som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 47) sender myndighetene i praksis likevel ikke innkalling til mistenkte for alvorlige kriminelle handlinger, som for eksempel i saker hvor russisk straffelov § 208 (organisering og deltagelse i illegal væpnet gruppe) og § 209 (bandittvirksomhet) (Criminal Code 1996) kommer til anvendelse. Kildene forklarte at årsaken til dette er at unndragelsesfaren regnes som stor i denne typen saker, og skriftlige innkallinger til avhør av slike personer skjer derfor ikke. Politiet kommer til stedet og pågriper personen uten forvarsel (tsjetsjensk advokat (a), møte i Nord-Kaukasus november 2011). For mindre alvorlige forbrytelser (ikke relatert til opprørsaktivitet eller bistand til opprørere), er det vanligere at en person kalles inn til avhør ved skriftlig innkalling (ICG som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 46). Se mer om innkalling til avhør i Landinfos respons (2014b).

⁵ Advokaten jobber i Tsjetsjenia, blant annet med saker for opprørere/antatte opprørere.

Vitner skal kalles inn skriftlig dersom myndighetene anser det som trolig at vedkommende ikke vil unndra seg. Status som vitne kan endres til status som mistenkt under avhør. For at dette skiftet skal foregå etter loven, må advokat være til stede. Dersom en person innkalles som vitne, mens intensjonen egentlig er å sikte vedkommende, vil dette være brudd på straffeprosessloven (tsjetsjensk advokat (a), møte i Nord-Kaukasus juni 2009 og november 2011). Det er straffbart å nekte å avgi vitneforklaring når et vitne først har møtt opp, § 308 (Criminal Code 1996; Agora, e-post januar 2015). Det er imidlertid ikke straffbart å unnlate å møte opp (Agora, e-post januar 2015).

3.4 OFFISIELLE VS. UOFFISIELLE ARRESTASJONER - PROSEDYRER

I henhold til straffeprosessloven skal følgende prosedyrer følges ved arrestasjoner:

- Innen tre timer skal anholdelsesprotokollen skrives, jf. straffeprosessloven § 92.1. Den skal inneholde informasjon om hva personen er mistenkt for og hvorfor vedkommende er mistenkt, og skal undertegnes av den mistenkte. Personen får da status som mistenkt. Innen tolv timer etter pågripelsen skal etterforskeren skriftlig orientere statsadvokaten om pågripelsen.
- Ikke senere enn tolv timer etter pågripelsen skal familien til den pågrepne orienteres om pågripelsen, jf. straffeprosessloven § 96.1.
- Innen 48 timer må domstolen beslutte om personen skal holdes i varetekt (fengslingsmøte) eller løslates mot å «holde seg i området», jf. straffeprosesslov § 94.2. Dette dokumentet må undertegnes av den som løslates.
- Innen ti dager skal personen offisielt siktes eller løslates, jf. straffeprosesslov § 100.1. For brudd på blant annet §§ 205, 208 og 209, kan den mistenkte holdes i 30 dager før det tas ut tiltale mot vedkommende. Først skal siktelsen formidles muntlig, deretter skal den nedtegnes skriftlig (Criminal Procedural Law 2001).

I såkalte uoffisielle arrestasjoner føres de som påripes til hemmelige steder. Memorial kaller disse arrestasjonene for bortføringer. Dette er tilfeller der ingen vet hvor personene tas. Sletninger blir ikke informert og det føres ingen protokoll i saken (tsjetsjensk advokat (a), møte november 2011; Memorial i Groznyj, møte november 2011). Antall bortføringer i Tsjetsjenia har sunket drastisk siden begynnelsen av 2002, hvor antall bortføringer var 544. Memorials siste statistikk over antall bortføringer er fra 2011 og antallet var da 14 personer, hvorav sju ble løslatt mot løsepenger, fire ble funnet drept og tre forsvunnet (Memorial u.å.). Tallene viser imidlertid ikke hele bildet, siden underrapportering som nevnt er et problem i Tsjetsjenia. Tallene viser likevel en klar tendens.

Ifølge Igor Kalyapin fra International Committee Against Torture (CAT) (møte i Moskva, oktober 2013) er det nå flere saker som etter hvert følger vanlig straffeprosess hvor de anholdte tas med til offisielle steder etter pågripelse. Kalyapin opplyste videre at vanligvis tilstår den pågrepne etter to til tre dager og signerer en tilståelse. Saken blir så overført til domstolene. Tortur blir brukt i disse sakene og tilståelsen kommer som følge av tortur. Memorial opplyste (møte i Moskva, oktober

2013) at de ikke kjenner til tilfeller der personer har blitt straffeforfulgt i opprørsrelaterte saker uten at tortur har vært brukt.

Mens antall bortføringer i Tsjetsjenia har gått ned, opplyste CAT og Memorial (møte, oktober 2013) at antall tilfeller av tortur har økt. En tsjetsjensk advokat (b) opplyste i 2013 (møte i Moskva) at det nesten ikke skjer bortføringer lenger som ender med at personene forsvinner (hvilket det tidligere var en del tilfeller av), men at mange pågripes og holdes ulovlig i noen dager. De holdes i kjellere på IVS (i egne politilokaler) eller politiet leier egne hus til dette formålet. ICG (som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 35) opplyser at antatte medhjelpere til opprørerne holdes på hemmelig sted fra tolv timer til tre eller fire dager, og at de i denne perioden presses til å oppgi informasjon om opprørerne og tvinges til å skrive under på en tilståelse.

3.5 UTLEVERING AV DOKUMENTER TIL DEN SOM HAR BLITT PÅGREPET

En person som pågripes får ingen skriftlig melding om hva han er mistenkt for ved pågrepelse. Dette blir kun kommunisert muntlig, ifølge en tsjetsjensk advokat (b) (møte i Moskva, oktober 2013). Ifølge Igor Kalyapin fra CAT (oktober 2013) kan den som pågriper en person ha med seg selve innkallingsordren i form av et dokument ved pågripelsen. Det er imidlertid, ifølge Kalyapin, usannsynlig at tsjetsjensk politi vil dele ut et slikt dokument til den som pågripes.

Muligheten til å få en uavhengig advokat skjer først etter overføring til varetekt, dvs. etter at registrering og avhør har blitt foretatt hos IVS (politiet) (advokat (b), møte i Moskva oktober 2013; ICG som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 37).

Politi og påtalemyndigheten leverer heller ikke ut kopi av dokumentene i straffesaken til mistenkte. I den grad mistenkte har tilgang til disse dokumentene, er det gjennom egen advokat (tsjetsjensk advokat (b) møte i Moskva oktober 2013; Igor Kalyapin (CAT) oktober 2013). Advokaten får først tilgang til dokumentene etter at saken er overført til domstolen (advokat (b), oktober 2013). Den mistenkte vil imidlertid få muntlig beskjed om hva han er mistenkt for. I de sakene hvor en person har klart å kjøpe seg fri, vil etterforskeren heller ikke gi disse dokumentene til den mistenkte, ifølge Igor Kalyapin. I teorien kan den mistenktes advokat få kopi av dokumentene i en straffesak, ifølge Igor Kalyapin, men dette avhenger av at etterforskeren i straffesaken er villig til å gi ut kopier. Det er helt nødvendig med en god forbindelse til etterforskeren for å få tilgang til dokumentene i en straffeprosess (CAT, møte oktober 2013)

Flere kilder har opplyst at de har sett eksempler på falske innkallinger til politiet (CAT, møte i Moskva oktober 2013; menneskerettighetsaktivist i Moskva som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 48). Se mer om forfalskninger av rettsdokumenter i Landinfo respons «Innkalling til avhør» (Landinfo 2014b).

3.6 FORELDELSESFRIST I SAKER SOM ANGÅR BRUDD PÅ STRAFFELOVENS §§ 208 OG 209

Det er den russiske straffelovens § 78 som regulerer foreldelse av straffbare handlinger. *Middels alvorlige* kriminelle handlinger, som blant annet omfatter § 208.2, foreldes etter seks år, mens *alvorlige* kriminelle handlinger, som blant annet omfatter § 208.1, foreldes etter ti år (Criminal Code 1996). Dersom en person tas for

brudd på straffelovens § 208 for et forhold som skjedde for eksempel i 1995/1996, er arrestasjonen i utgangspunktet ulovlig fordi forholdet er foreldet (tsjetsjensk advokat (a), intervju i Nord-Kaukasus juni 2009).

Foreldelsesfristen for *svært alvorlige* kriminelle handlinger (som omfatter både §§ 205 og 209) er på 15 år (Criminal Code 1996). Selv om foreldelsesfristen er utgått, kan retten komme til at personen likevel skal straffes. Dette gjelder ifølge den tidligere nevnte tsjetsjenske advokaten (a) (møte, juni 2009) bare i saker der forbrytelsen straffes med livstid eller døden.

Det er imidlertid adgang til å fryse foreldelsesfristen. Dersom personen som har begått den kriminelle handlingen har holdt seg skjult for myndighetene under etterforskning eller domstolsbehandling, kan foreldelsesfristen fryses (Criminal Code 1996). Hvis en person er ettersøkt for et forhold og så reiser ut av landet, slutter foreldelsesfristen også å løpe. Foreldelsesfristen gjelder kun hvis personen ikke har holdt seg skjult (tsjetsjensk advokat (a), møte i Nord-Kaukasus juni 2009; Agora, e-post januar 2015).

For personer som var mindreårige på tidspunktet handlingen fant sted, halveres foreldelsesfristen til tre år (diplomatkilde, møte i Oslo august 2012).

4. REAKSJONER MOT AKTIVE OPPRØRERE

4.1 LIKVIDERING

I de tilfellene hvor opprørerne bærer våpen under sikkerhetsstrukturenes pågripelsesaksjoner, blir opprørerne som regel drept på stedet, ifølge en tsjetsjensk menneskerettighetsorganisasjon (møte i Groznyj, november 2011). Den russiske nettavisen Caucasian Knot rapporterer også stadig om at antatte opprørere er drept i aksjoner.⁶

Som følge av den væpnede konflikten mellom opprørere og myndighetene ble til sammen 127 personer drept i Tsjetsjenia i 2010. Av disse hadde 80 personer tilknytning til opprørerne. I 2011 ble 95 personer drept, og 62 av disse skal ha hatt tilknytning til opprørerne⁷ (Caucasian Knot 2012a). Til sammenligning opplyser Innenriksministeriet i Tsjetsjenia at 56 personer tilhørende opprørsstyrkene ble drept i 2011 (Retwa 2012a). I 2013 ble totalt 39 personer drept og 62 personer såret i Tsjetsjenia. Av de 39 drepte er en person sivil, 18 er myndighetspersoner og 20 skal ha hatt tilknytning til opprørerne (Caucasian Knot 2014a; ICG u.å.a). Det største antallet drepte i en og samme aksjon i 2013 skjedde 24. januar da Gakaev-brødrene ble drept sammen med ti andre opprørere i Vedenskij-distriktet, i tillegg ble også to politimenn drept (RFE/RL 2013a). Det går frem av ulike nyhetsmeldinger at i flere

⁶ Caucasian Knot henter sine tall fra åpne kilder (myndighetene og menneskerettighetsorganisasjoner) og fra sine egne korrespondenter i området.

⁷ Caucasian Knot gjør oppmerksom på at tallene på drepte opprørere refererer seg til personer som er definert som opprørere av myndighetsstrukturene (law enforcement bodies).

tilfeller blir opprørere/antatt opprørere og myndighetspersoner drept i de samme aksjonene

Pr. 1. oktober 2014 skal elleve personer være drept i Tsjetsjenia. Seks personer skal være myndighetspersoner og fem personer skal ha hatt tilknytning til opprørsbevegelsen, hvorav to av dem ble drept i Urus-Martan-distriktet i juni (Caucasian Knot 2014b, 2014f; 2014k; ICG u.å.b).

Flere opprørere og myndighetspersoner ble drept i løpet av de siste månedene i 2014. Tsjetsjenia hadde flest drepte og sårede i Nord-Kaukasus i siste kvartal i 2014. Totalt ble 41 personer drept i Tsjetsjenia i denne perioden; herunder to sivile, 20 myndighetspersoner og 19 opprørere eller antatte opprørere (Caucasian Knot 2015b).

I hele 2014 ble 52 personer drept i Tsjetsjenia og 65 personer såret. 25 av de drepte er antatte opprørspersoner (Caucasian Knot 2015c).

5. oktober 2014 opplevde Groznyj en selvmordsaksjon hvor en opprører og fire myndighetspersoner ble drept, i tillegg til at tolv personer ble såret. Den som har blitt holdt ansvarlig for bomben og som selv mistet livet skal ha stått i forbindelse med ansvarlige for bombingene av Domodedovo-flyplassen i Moskva i januar 2011 (RFE/RL 2014). Aslan Alishkhanov, som har blitt utpekt som gjerningsmannen bak selvmordaksjonen, ble drept i en spesialoperasjon i Groznyj 18. oktober 2014 (Caucasian Knot 2014i).

Caucasian Knot meldte i oktober 2014 i tillegg om en person som angivelig skal ha hatt tilknytning til opprørsbevegelsen som ble skutt og drept i Gudermes (Caucasian Knot 2014j).

I en aksjon i Groznyj 4. og 5. desember 2014 ble totalt 15 politimenn og elleve opprørere drept (Vatchagaev 2015). Aksjonen ble igangsatt av tsjetsjenske opprørere (Fuller 2014).

4.2 PÅGRIPELSER OG DOMMER (OMFATTER BÅDE OPPRØRERE OG DE SOM GIR BISTAND)

Nettstedene Caucasian Knot og Russia-Eurasia Terror Watch (Retwa)⁸ rapporterer jevnlig om opprørere eller antatte opprørere som pågripes av sikkerhetsstrukturene.

Antall opprørere som ble pågrepet av myndighetene er høyere enn antall drepte opprørere. Caucasian Knot (2012b) oppgir følgende tall på personer med tilknytning til opprørerne pågrepet i Tsjetsjenia i 2010 og 2011:

- 2010: 166 personer
- 2011: 159 personer⁹

En advokat i Tsjetsjenia som jobber som forsvarer i opprørssaker uttalte at pr. 1. november 2013 var han personlig kjent med 21 saker som var oppe for rettsapparatet i 2013 (advokat (b), møte i Moskva oktober 2013). En advokat fra Groznyj (som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 34) opplyser at han ikke kjenner det totale antallet saker som omhandler bistand til opprørere som har blitt ført for retten det

⁸ Retwa baserer sin informasjon på åpne skriftlige kilder, som regel russiske nyhetskilders (både myndighetslojale og uavhengige) rapportering av pågripelser.

⁹ Ifølge myndighetenes egne tall ble 56 opprørere pågrepet i 2011 (Retwa 2012a).

siste året, dvs. for 2013. Det vises imidlertid til informasjon fra tsjetsjenske påtalemyndigheter som oppgir at 30 saker vedrørende bistand har blitt ført for retten. Tallene fra Caucasian Knot skiller ikke mellom opprørere og personer som har gitt bistand. Landinfos vurdering er at tallene i all hovedsak reflekterer personer som har gitt bistand, siden aktive opprørere vanligvis blir drept i pågripelsesaksjoner. Ifølge en advokat fra Groznyj (som sitert i Utlændingestyrelsen 2015, s. 31) blir reelle opprørere drept av tsjetsjenske myndigheter, ikke domfelt. Noen kilder hevder imidlertid at også en del opprørere blir pågrepet og dømt, og at ikke alle likvideres på stedet (tsjetsjensk menneskerettighetsorganisasjon, intervju i Groznyj november 2011; Memorial i Groznyj, november 2011; Memorial som sitert i Utlændingestyrelsen 2015, s. 31). Ifølge en tsjetsjensk menneskerettighetsorganisasjon var det en del saker som var oppe til behandling i domstolsapparatet høsten 2011 (intervju november 2011). Flere ble dømt for terrorisme og bandittvirksomhet etter §§ 205 og 209, enkelte i kombinasjon med § 222 (ulovlig besittelse av våpen/våpensalg).

I nyhetsmeldingene gis det ofte lite informasjon om bakgrunnen til den som pågripes, annet enn at personen har tilknytning til opprørerne. Det henvises til at bistand har vært gitt, men sjelden om hva bistanden har bestått i (Caucasian Knot 2012d, 2012e, 2012f).

5. SITUASJONEN TIL TIDLIGERE OPPRØRERE

5.1 PERSONER SOM DREV OPPRØRSVIRKSOMHET I FØRSTE OG ANNEN KRIG

Kildene Landinfo intervjuet i 2009 var ikke helt samstemte i hvorvidt de som drev opprørsvirksomhet på begynnelsen av annen krig var en gruppe som tsjetsjenske myndigheter fortsatt fattet interesse for. Memorial i Moskva mente at opprørere fra den tidlige fasen av annen krig fortsatt *kunne* være av interesse for myndighetene. Memorial opplyste samtidig at opprørere som offentlig går ut og erklærer sin støtte til Ramzan Kadyrov og samtidig markerer sin motstand mot tidligere president Maskhadov, kan slippe unna. Ramzan Kadyrov ønsker på denne måten å fremstå som om han har reddet disse personene, i sin rolle som nasjonens far. De som har «overgitt seg» må til gjengjeld samarbeide aktivt med regimet dersom det kreves av dem. Samtidig understreket Memorial i 2009 at Kadyrov først og fremst var interessert i de som kjempet mot tsjetsjenske myndigheter (møte i Moskva, juni 2009).

Siden konfliktbildet har endret seg vil graden av utsatthet være avhengig av om opprørerne fortsatt er aktive eller ikke. Er de tidligere opprørerne ikke lenger aktive, vil de heller ikke være så interessante for tsjetsjenske myndigheter (tsjetsjensk advokat (a), møte i Nord-Kaukasus juni 2009).

Utlændingestyrelsen henviser i sin rapport fra 2015 til en advokat fra Groznyj som opplyser at det kan være personer som kjempet under første og annen Tsjetsjenia-krig og som fortsatt er av interesse for tsjetsjenske myndighetene, i de tilfellene politiet desperat trenger å vise til arresterte opprørere. Committee Against Torture (CAT) (som sitert i Utlændingestyrelsen 2015, s. 54) viser til at personer som var

Temanotat Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere

aktive under første og annen krig i Tsjetsjenia ikke er i noen spesielt problematisk situasjon i dag, under henvisning til en endring av fiendebildet og også det faktum at mange personer har skiftet side i konflikten. En vestlig ambassade (som sitert i Utlændingestyrelsen 2015, s. 54) viser til at det kan finnes slike tilfeller under helt spesielle omstendigheter.

Det foreligger imidlertid noen få enkeltteksempler på at personer som har vært opprørere mange år tilbake i tid, har blitt pågrepet av myndighetene flere år etter. Ifølge Retwa (2011a) ble en 43 år gammel tidligere opprører fra Naursky-distriktet tatt inn 14. januar 2011 anklaget for å ha tilhørt en opprørsgruppe i perioden november 1999 til februar 2000. Gruppen skal ha operert under kommandoen til Taus Bagurayev, som ble drept i 2000. Den arresterte skal ha nektet for at han kjempet mot føderale styrker.

To opprørere ble i oktober 2014 dømt for en aksjon mot politiet i Tsjetsjenia 12. juli 2004. Den gangen ble 16 politimenn drept. De to som ble dømt var Daniyal Mamayev og Aleksandr Umantsyev. Mamayev knyttet seg til opprørsbevegelsen i 2003 og skal ha forlatt bevegelsen i 2005, mens Umantsyev var opprører siden 1999. Mamayev skal ha reist til Australia i 2012. Han skal ha skaffet seg nytt pass med nytt navn og reist tilbake til Tsjetsjenia. De to ble dømt til henholdsvis 15 og 17 års straffarbeid for en rekke forhold, blant annet mord (Retwa 2014b).

Landinfo har også funnet noen svært få eksempler på senere års pågripelser av personer som skal ha drevet opprørsaktivitet under første krig. Som for tidligere nevnte rapporteringer om pågripelser, foreligger det lite informasjon om de pågripnes aktivitet eller profil. En opprører som var aktiv i 1997 - 1998 i opprørsgruppen til Arbi Barayev, som ble drept i 2001, ble pågrepet i september 2011. Opprøreren ble imidlertid løslatt med utreiseforbud (Retwa 2011b). Videre ble en 37 år gammel mann fra Zavodskij-distriktet i Groznyj arrestert i desember 2010, under anklage om å ha tilhørt en opprørsgruppe i mellomkrigsperioden i 1997. En talsmann for politiet skal ha fortalt journalister at mannen har innrømmet forholdet. Det ble rapportert at det var uvisst hvordan amnestiordningen ville virke inn på mannens situasjon (Retwa 2010). Disse eksemplene fremstår som unntak. De fleste som pågripes har drevet aktivitet de siste årene.

6. REAKSJONER OVERFOR PERSONER SOM BISTÅR OPPRØRERE

6.1 PÅGRIPELSER OG DOMFELLELSER

Bistand til opprørere er som tidligere nevnt forhold som er straffbare i henhold til russisk straffelovgivning.

I tallene fra Caucasian Knot som viser antall pågripne, skilles det ikke mellom opprørere og personer som har bistått opprørere, (jf. opplysninger i kapittel 4.2).

I 2010 skal 104 personer ha blitt anklaget for brudd på § 208.2 (bistand til illegal gruppe). I 2011 skal 85 personer ha blitt anklaget for brudd på § 208.2

Temanotat **Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere**

(diplomatkilde, møte august 2012). Flere av de tiltalte skal i tillegg til denne anklagen, ha blitt anklaget for oppbevaring av våpen (§ 222).

I lister over dommer for straffbare handlinger i Tsjetsjenias ulike rettsdistrikter for 2011, foreligger det 19 dommer hvor personer er dømt i henhold til § 208.2. Tilsvarende tall for 2010 var 32 dommer.¹⁰ Det totale antallet avsagte dommer i disse sakene er imidlertid ikke oppgitt. Av de tilgjengelige dommene er det ingen frifinnelser. Flesteparten av de dømte skal ha gitt bistand i form av kjøp og levering av mat. Flere har også servert mat fra egen bolig, gitt husly eller kjøpt utstyr til opprørere. Ifølge rettsdokumentene skal de fleste som har blitt dømt ha gitt bistand en til to ganger. Flere skal ha hatt et aktivt og delvis omfattende bistandsforhold over lengre tid (fra flere måneder til ett år). I de fleste dommene fremgår det at bistanden har blitt gitt samme år som pågrepelse eller året før. Rettsdokumentene viser videre at de dømte har blitt gitt fengselsstraffer fra seks måneder til 3,5 år. I tillegg har de fått måneder med begrenset bevegelsesfrihet og meldeplikt etter soning. Den vanligste straffeutmålingen synes å være soning i ett til to år med påfølgende meldeplikt (diplomatkilde, e-post oktober 2012).

I enkelte av sakene har bistanden vært svært beskjedent. En av dommene omhandler en mann som ved én anledning skal ha fraktet noen opprørere og i tillegg latt dem forsyne seg med mat som lå i bilen. For dette forholdet ble mannen dømt til seks måneders fengsel med begrenset bevegelsesfrihet etter soning. En annen skal ha laget mat til to opprørere hjemme hos seg selv ved én anledning og i tillegg ha kjøpt mat til opprørerne. Mannen ble dømt til ett års fengsel med begrenset bevegelsesfrihet etter soning (diplomatkilde, e-post oktober 2012).

Blant de dommene hvor fødselsår til den dømte fremgår (34 dommer), var 22 personer født på 1980-tallet, fire personer født i 1990 og 1991, åtte personer født på 1970-tallet og tre personer født i henholdsvis 1953, 1956 og 1969 (diplomatkilde, e-post oktober 2012).

Listen under viser i hvilke distrikter det er opprettet straffesaker om bistand. Listen viser at flest straffesaker er opprettet i Atsjkoi-Martan distriktet i Tsjetsjenia i 2011.¹¹ Tallene i parentes gjelder tiltale om oppbevaring av våpen, evt. sammen med andre lovbrudd (ikke bistand).

- Atsjkoi-Martan distriktsrett – 36 (1)
- Vedenskij distriktsrett – 16 (3)
- Sjalinskij distriktsrett – 9 (3)
- Sjatojskij distriktsrett – 7
- Groznyj-distriktene (fem distrikter) – 12 (13)
- Urus-Martan distriktsrett – 2 (1)

¹⁰ Det kan være at domstolenes lister ikke inneholder alle dommer som er avsagt. De opplysningene som fremgår av dommene gjengir faktisk slik det har blitt lagt til grunn i dommene.

¹¹ Rettsdistriktene er ikke nødvendigvis fullstendig sammenfallende med de ulike administrasjonsdistriktene. Administrasjonsdistriktene Sjarojskij og Sunzjenskij utgjør for eksempel ikke egne rettsdistrikt. Disse områdene inngår henholdsvis i rettsdistriktene Sjatojskij og Atsjkoi-Martan. Videre bemerkes det at rettsdistriktene Vedenskij og Sjatojskij omfatter små og avsidesliggende landsbyer, lett tilgjengelige fra skogen og fjellene. Dette gjelder også i stor grad et større antall landsbyer i skogbeltet i distriktene Atsjkoi-Martan samt delvis Gudermesskij og Sjalinskij.

- Naurskij distriktsrett – 1 (6)
- Nadteretsnij distriktsrett – 0 (7)
- Sjelkovskij distriktsrett – 1 (1)

De tidligere nevnte dommene fra 2010 og 2011 (diplomatkilde, e-post oktober 2012) viser at mange av de som har blitt dømt for bistand har blitt oppsøkt av opprørere hjemme eller i landsbyen. Noen av opprørerne skal ha vært tidligere kjente, mens enkelte også har blitt oppsøkt av fremmede som har bedt om bistand. Noen få har bistått slektninger som er opprørere. Det fremgår av dommene at bistanden skal ha vært gitt frivillig og at bistanden vanligvis har vært gitt mot betaling (diplomatkilde, e-post oktober 2012).

Landinfo fikk den samme informasjonen i 2011. Human Rights Watch (intervju i Moskva, november 2011) og menneskerettighetsaktivist og medarbeider i en internasjonal tankesmie (intervju i Moskva, november 2011) opplyste at det ikke var uvanlig at opprørerne kom til landsbyene i fjellområdene om kvelden og ba om mat, og at befolkningen følte seg forpliktet til å hjelpe dem. Det er lang tradisjon for å hjelpe hverandre i Tsjetsjenia og i resten av Nord-Kaukasus. På enkelte steder har også opprørerne sympati i befolkningen. Selv om mange kan være redde for å bistå opprørerne med mat, så gjør de det likevel. De støttespillerne i landsbyene som tar med seg mat til opprørerne i fjellene, løper imidlertid en større risiko. Navnene deres kan bli røpet hvis opprøreren blir pågrepet og avkrevd navn (FN-representant, intervju i Vladikavkaz november 2011; Memorial i Groznyj, intervju november 2011). Det forekommer også at opprørere tvinger personer til å gi hjelp, særlig i fjellandsbyene. En advokat fra Tsjetsjenia viste til et konkret tilfelle hvor Gakaev-brødrene¹² kom til landsbyen Makheta i Vedeno-distriktet og krevde mat av befolkningen (advokat (b), møte i Moskva oktober 2013). Flere av kildene Landinfo har snakket med under tjenestereiser de siste årene har imidlertid opplyst at det er vanskelig å gi konkret informasjon om hvordan opprørerne opererer og hvorvidt det er et gitt mønster i hvordan bistanden blir gitt. Memorial har uttalt at hvis det var kjent hvordan bistanden ble gitt, så ville det ikke være noen opprørere igjen (møte i Moskva, oktober 2013).

Flere kilder har imidlertid opplyst at det har lite eller ingenting å si for reaksjonene de møter om bistanden har vært tvungen eller ikke (Human Rights Watch, Moskva juni 2009; Memorial i Groznyj, november 2011).

Tallene for personer som har blitt tiltalt for bistand (§ 208.2 i russisk straffelov) i Atsjkoi-Martan distriktsrett i 2012 og 2013 er følgende (Atsjkoi-Martan distriktsrett 2012-2013):

- 2012: 26 saker/ 28 personer
- 2013: 12 saker/ 18 personer

I Vedenskij distriktsrett er tallene følgende (Vedenskij distriktsrett 2012-2013):

- 2012: 5 saker/ 7 personer
- 2013: 13 personer

¹² Gakaev-brødrene ble drept i januar 2013.

Landinfo har ikke informasjon om hvor mange av disse som har blitt dømt, men trolig har sakene blitt ført for retten og personene blitt dømt, jf. tidligere opplysninger om at av domfellelser i 2010 og 2011 var det ingen frifinnelser. Som det går fram er antall saker fra henholdsvis Atsjkoi-Martan distriktsrett og Vedenskij distriktsrett gjennomgående lavere i 2012 og 2013 enn i 2011.

Ifølge opplysninger i Udlændingestyrelsens rapport (tsjetsjensk påtalemyndighet som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 35) ble 31 personer i 30 saker dømt for bistand til opprørsbevegelsen i Tsjetsjenia i løpet av 2013. Alle som ble tiltalt, ble domfelt. Maksimum straff var to års fengsel og minimumsstraff var sju til åtte måneders fengsel. Det har vært en jevn nedgang i antall personer dømt for bistand til opprørere de senere år.

Flere av de domfelte skal ha blitt dømt for bistandsforhold som skjedde i årene 2002 – 2005. Flere kilder (Memorial; CAT som sitert i Udlændingestyrelsen 2015 s. 34) stiller seg kritisk til dommene, siden forholdet ligger så langt tilbake i tid. Se også kapittel 7.

Caucasian Knot rapporterer fra tid til annen om personer som blir pågrepet for å ha gitt bistand. Felles for rapporteringene er at de pågrepne skal ha gitt mat og medisiner i løpet av de senere årene (2006 – 2012) (Ibragimov 2012a, 2012b; Caucasian Knot 2012c, 2014e, 2014g, 2014h). Som for liknende rapporteringer gis det lite bakgrunnsinformasjon om de pågrepne, og det er ikke kjent hvorvidt personene løslates eller dømmes.

Det finnes eksempler på at personer pågrepet etter mistanke om bistand til opprørerne ikke blir dømt til fengsel. I februar 2013 ble 23 innbyggere i Vedenodistriktet arrestert etter mistanke om bistand. De ble løslatt etter få dager. Gruppen bestod blant annet av en rektor på en skole, en eldre kvinne og en tidligere opprører som var blitt gitt amnesti. På myndighetenes hjemmesider ble det skrevet at gruppen kun var tatt inn til ID-sjekk og preventive samtaler, arrestasjonene ble ikke nevnt (Caucasian Knot 2013a). Ifølge en journalist som er ekspert på Nord-Kaukasus (som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 45) er imidlertid domsraten for personer anklaget for bistand til opprørere nesten 100 % pga. det historiske sovjetsystemet med krav om høy oppklaringsprosent.

En tsjetsjener fra Gudermes, 28-årige Ibragim Khalimov, ble dømt til to års arbeidskoloni (colony-settlement) 11. november 2013. Han skal angivelig ha gitt bistand i form av mat og kommunikasjonsmidler til et medlem av opprørsbevegelsen (Caucasian Knot 2013b).

To personer fra Atsjkoi-Martan distriktet ble pågrepet våren 2014 under mistanke om at de skal ha gjort matinnkjøp for opprørere. Straffesak under § 208.2 i den russiske straffeloven skal ha blitt åpnet mot de to (Caucasian Knot 2014e).

En 30-årig innbygger fra Atsjkoi-Martan distriktet ble arrestert i Groznyj i august 2014 etter mistanke om å ha gitt mat og hjulpet til med kommunikasjon til en aktiv opprører, Azamat Makhauri, i perioden 2007 - 2009. Makhauri ble drept i 2009 (Caucasian Knot 2014h; Retwa 2014a).

Jamestown Foundation (Vatchagaev 2014) skriver om en person som skal ha gitt bistand til opprørere i form av mat i 2010, og som ble pågrepet i april 2014.

Caucasian Knot rapporterte 15. januar 2015 (Caucasian Knot 2015a) om en innbygger fra Urus-Martan distriktet som er anklaget for bistand i form av mat. I tillegg til skal han ha gitt informasjon om sikkerhetstjenesten. Bistanden skal ha foregått i juni 2014. Mannen ble pågrepet i sin bolig. En person som ble dømt for tilsvarende forhold i september 2014 fikk ett års straffekoloni.

6.2 KVINNER SOM HAR BISTÅTT OPPRØRERE ELLER SOM MISTENKES FOR Å SAMARBEIDE MED OPPRØRERE

Kvinner som gir bistand kan også bli pågrepet. Av dommer fra ulike tsjetsjenske rettsdistrikter, fremgår det imidlertid at menn er i klart flertall blant de som er dømt for bistand til opprørere etter straffelovens § 208.2. Det forekommer imidlertid også tiltaler/dommer mot kvinner (diplomatkilde, e-post oktober 2012). Ifølge opplysninger fra tsjetsjensk påtalemyndighet (som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 34) er majoriteten av personer dømt for bistand i 2013 menn. Noen kvinner ble imidlertid også dømt for bistand.

Kvinner synes imidlertid å være mindre utsatt for pågripelser fra myndighetene enn menn fordi de ikke i samme grad mistenkes for å være opprørere. Ifølge en tsjetsjensk menneskerettighetsorganisasjon i Groznyj er det få saker hvor kvinner er involvert. Dersom en kvinne bistår en opprører blir hun imidlertid ikke benådet fordi hun er kvinne. Organisasjonen har ingen statistikk over antall saker som dreier seg om kvinner, men presiserer at også kvinner pågripes og at dette bidrar til å spre frykt (møte Groznyj, november 2011).

Det er flere eksempler på at kvinner har blitt pågrepet som følge av å ha gitt bistand. Det finnes også tilfeller der kvinner selv melder seg for myndighetene. En 41-årig kvinne fra Bamut i Atsjkoi-Martandistriktet meldte seg selv for politiet i juni 2012. Hun fortalte at hun hadde vært medhjelper og levert mat til opprørere i perioden januar til juni 2012. Ifølge Caucasian Knot (Ibragimov 2012c) var straffeprosessuelle tiltak mot henne under vurdering. En annen kvinne (43 år) ble pågrepet av politiet (ROVD) i Vendenskij-distriktet 2. juli 2012. Kvinnen skal ha gitt bistand og mat til opprørere vinteren 2004 (Retwa 2012c). I alt ni kvinner skal være pågrepet for bistand til opprørere i perioden fra januar til juli 2012. Kvinnene varierer i alder fra 19 til 54 år. En av kvinnene skal ha gitt medisin til opprørere, flere skal ha anskaffet mat og én skal ha oppbevart våpen. En av kvinnene ble sluppet fri mot at hun godtok utreiseforbud. Det opplyses ingenting videre om eventuelle straffesaker mot kvinnene. Ifølge Retwa (2012b, 2012c) skal de øvrige kvinnene som har blitt pågrepet i løpet av 2012 ha gitt bistand på et senere tidspunkt enn 2004. En kvinne skal ha gitt bistand i 2006 og igjen i 2011. En annen skal ha gitt bistand i 2006 og i 2008.

Landinfo har ikke kommet over mange rapporteringer om kvinner pågrepet for bistand i de senere årene. Caucasian Knot rapporterte om en kvinne som ble pågrepet i juni 2014. Kvinnen ble pågrepet i Kabardino-Balkaria og skal ha hjulpet en opprørsgruppe i en tre måneders periode med både mat, oppbevaring av våpen og husvære (Caucasian Knot 2014c). Arubika Suleimanova, en nær kvinnelig slektning av opprøreren Ruslan Suleimanov fra Vedenodistriktet, skal ha gitt bistand i form av 10 000 rubler. Suleimanov skal ha tilhørt opprørsbevegelsen rundt Gakaev-brødrene som ble drept i januar 2014. Suleimanovas sak om bistand ble først henlagt, men ble senere gjenåpnet (Caucasian Knot 2014g). Ifølge tsjetsjensk påtalemyndighet (som

Temanotat **Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere**

sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 35) omhandlet de fleste sakene om bistand til opprørere i 2013, menn. Det ble imidlertid oppgitt at det også var noen kvinner som ble tiltalt. Tallet ble ikke oppgitt.

Det er imidlertid Landinfos vurdering at det er langt færre kvinner enn menn som blir pågrepet og anklaget for bistand til opprørere.

7. BISTAND TIL OPPRØRERE I TIDLIGERE PERIODER (1999-2003/2005)

Det er Landinfos vurdering etter møter med kilder i Moskva og Nord-Kaukasus gjennom flere år at tsjetsjenske myndigheter først og fremst pågriper dem som i en eller annen form gir bistand til aktive opprørerne. Det forekommer imidlertid at også personer som har gitt bistand for flere år siden pågripes. Ifølge Memorial (møte i Moskva, juni 2009; møte i Groznyj, november 2011) er det vanskelig å gi entydige svar på hvem myndighetene fatter interesse for. Det er Landinfos vurdering at dette fortsatt er tilfellet. Det er mange forhold som spiller inn. Det er vanskelig å si noe konkret om de som bistod opprørerne fra tidligere perioder siden anslagsvis halvparten av befolkningen hjalp opprørerne på en eller annen måte i årene fra 1999 og utover. «Hvis alle disse skulle være forfulgt, så ville halvparten av befolkningen være i fengsel og slik er det ikke», har Memorial i Moskva uttalt. Få hadde noe reelt valg hvis de ble oppsøkt av opprørere og bedt om mat. Det at enkelte forsynte opprørere med mat, betydde imidlertid ikke at de støttet opprørsbevegelsen. Da de tsjetsjenske krigene pågikk kunne hele befolkningen mistenkes for å ha gitt bistand eller være involvert med opprørerne. Gradvis har opprørerne blitt langt færre og konflikten har endret seg (møte i Groznyj, november 2011). Organisasjonen påpekte imidlertid at det er vanskelig å vite hvem som likevel kan være utsatt. Det avgjørende vil være om personen fortsatt har kontakt med opprørerne.

Ifølge flere kilder (Memorial, møte i Moskva juni 2009; tsjetsjensk menneskerettighetsorganisasjon, møte i Vladikavkaz juni 2009) vil det å ha gitt regelmessig bistand over et lengre tidsrom i denne perioden kunne bidra til at myndighetene flere år senere vil kunne ha interesse for en person. Bistand ved noen få anledninger er ikke forhold myndighetene vil fatte interesse for. Ifølge en tsjetsjensk menneskerettighetsorganisasjon (møte i Vladikavkaz, juni 2009) kan det også være av betydning om bistanden var viktig for opprørerne. Representanten kjenner til arrestasjoner av personer som har gitt mat til opprørere. Dette er imidlertid personer som har transportert mat og gitt assistanse over en lengre periode. Organisasjonen påpeker det samme som Memorial; at det var vanlig i hele Tsjetsjenia å gi opprørere en viss type bistand, og at myndighetene ikke holder oversikt over denne typen forhold.

Ifølge en humanitær organisasjon i Nord-Kaukasus (møte i Nazran, juni 2009) vil risikoen for å bli pågrepet avhenge av hva man bistod opprørerne med, hvem den aktuelle personen er, hvilke meninger han har, om han er tilknyttet «feil» gruppe og om vedkommende fortsatt har kontakt med opprørerne.

Human Rights Watch og en tsjetsjensk menneskerettighetsorganisasjon (møter, juni 2009) mente imidlertid at heller ikke bistand gitt over lengre tid tidlig på 2000-tallet i utgangspunktet vil være av interesse for myndighetene så mange år senere. Hvis det derimot er bistand til spesielt profilerte personer, som for eksempel Basajev og Doku Umarov, kan situasjonen stille seg annerledes.

Til tross for at kildene Landinfo har hatt møter med har opplyst at det først og fremst er aktive opprørere og de som gir bistand til disse som er mest interessante for myndighetene, finnes det eksempler på personer som har blitt pågrepet for bistand gitt før den såkalte tsjetsjeniseringen av konflikten fant sted. Som tidligere beskrevet, ble en kvinne pågrepet i juli 2012 for bistand gitt til opprørere i 2004. Det gis ikke opplysninger om hvorvidt kvinnen har gitt bistand til opprørere etter 2004 (Retwa 2012c).

Videre ble en 49-årig mann arrestert i Vedenodistriktet i mai 2012. Han innrømmet å ha vært aktiv ved å gi mat og medisiner til en gruppe opprørere i området Vedenod så langt tilbake i tid som i 2000 (Ibragimov 2012b). Det fremgår ikke av artikkelen hva 49-åringen har gjort eller hvor han har oppholdt seg etter at han ga bistand.

I listen over tilgjengelige dommer fra 2010 og 2011, er tidspunkt for bistand oppgitt i 39 dommer. I dommene fra 2010 ble bistanden i tre saker gitt i 2005/2006. I de øvrige sakene ble bistanden gitt etter 2007 og majoriteten i 2009/2010 (diplomatkilde, e-post oktober 2012).

I dommene fra 2011 ble bistanden gitt i tidsrommet 2004 - 2008 i én sak. I de øvrige sakene ble bistanden gitt etter 2006 og i majoriteten av sakene i 2010/2011 (diplomatkilde, e-post oktober 2012). Dette tyder på at det er bistand som er gitt kort tid før pågrep som er av størst interesse for myndighetene.

I de 30 bistandsdommene fra 2013, er flere av forholdene relatert til perioden 2002 - 2005. Både Memorial og ICG (som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s.34) stiller spørsmål ved dommene, siden myndighetene har latt disse personene i fred i mer enn ti år. Ifølge Memorial er de fleste sakene om bistand til opprørerne som er oppe for rettsapparatet, fabrikkert. Memorial viser til at det vanligvis kun er noen få av bistandssakene til behandling i rettsapparatet, som omhandler bistand gitt flere år før pågrep. Memorial viste dessuten til at de ikke kjente til tilfeller av bistand til opprørere i senere tid, mens CAT mente at en ikke kunne ta det for gitt at alle sakene som involverte bistand i 2013 var fabrikkerte og viste til at enkelte virkelig har gitt bistand. CAT har imidlertid ikke oversikt over omfanget av bistandssakene (CAT og Memorial som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 34).

8. MISHANDLING OG RETTSFORFØLGELSE PÅ BAKGRUNN AV FABRIKKERTE SAKER

8.1 BRUK AV TORTUR

Ifølge en rekke kilder med kunnskap om menneskerettighetssituasjonen i Tsjetsjenia blir tortur brukt i saker som omfatter mistanke om opprørsvirksomhet.¹³ Ifølge CAT (møte i Oslo, juni 2011, Moskva oktober 2013) er tortur utbredt i Tsjetsjenia.

ICG (som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 35) og CAT (møte i Moskva, oktober 2013) opplyser at det nesten ikke forekommer forsvinninger i Tsjetsjenia lenger. I stedet fabrikkeres straffesaker mot antatte støttespillere til opprørerne. Disse holdes på ukjent sted fra tolv timer og opp til tre-fire dager. I løpet av denne tiden blir de presset for informasjon de måtte ha om opprørerne og de blir tvunget til å signere en tilståelse om at de har gitt bistand til opprørerne. Slag og tortur blir systematisk utført av politiet for å oppnå en tilståelse. De holdes så noen dager til merkene har blitt borte.

Spesielt unge menn som mistenkes for å sympatisere eller for å ha gitt bistand til opprørerne utsettes for tortur for å fremskaffe en tilståelse (ACAT, CAT & The Public Verdict Foundation 2013).

Et av de senere eksemplene på at tortur brukes for å fremskaffe en tilståelse er myndighetenes behandling av Ruslan Kutaev, som var i opposisjon til regimet og ble gitt en dom på fire år i juli 2014 (Human Rights Watch 2014). Se mer om Kutaev-saken i kapittel 8.2.

Ifølge flere kilder benyttes tortur først og fremst under avhør. Etter tilståelse er det ikke lenger behov for tortur, og det forekommer sjeldnere når saken har gått til rettsapparatet. I praksis får ikke den arresterte møte advokat mens han sitter i avhør. En tsjetsjensk advokat (a) (møte i Groznyj, november 2011) opplyste at i tilfeller der pågripelsen er «offisiell» og følger prosedyrer skissert i straffeprosessloven med blant annet tilgang til advokat, er det mindre sannsynlig at tortur blir brukt sammenlignet med tilfeller der den pågrepne ikke har fått tilgang til advokat.

Torturmetoder som beskrives er, ifølge en rekke kilder, blant annet slag og bruk av strøm. De som begår overgrepene forsøker å skjule voldsbruken og benytter metoder som ikke setter spor. Det er derfor svært vanskelig å bevise bruk av tortur når saken kommer opp i rettsapparatet.

Flere kilder mener at retten ikke tar hensyn til at tilståelsen har blitt gitt under tortur og heller ikke at en tiltalt trekker tilståelsen, med henvisning til at den ble gitt under tortur (tsjetsjensk menneskerettighetsorganisasjon, intervju i Groznyj november 2011; CAT oktober 2013).

8.2 FABRIKKERING AV SAKER

Flere kilder Landinfo har snakket med opplyser at fabrikkering av straffesaker er et problem i Tsjetsjenia (Memorial, møte i Moskva oktober 2012; Murad Musajev¹⁴

¹³ Kilder som beskriver den behandlingen som personer pågrepet pga. opprørsvirksomhet utsettes for, bruker begrepet tortur.

¹⁴ Murad Musajev er tsjetsjensk strafferettsadvokat med praksis i Moskva.

Temanotat **Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere**

møte i Moskva oktober 2012; Grigorij Sjvedov, møte oktober 2013; CAT, møte november 2014). Dette bekreftes av flere kilder i Udlændingestyrelsens rapport fra 2015. Ifølge Svetlana Gannushkina fra Memorial (som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 42) er de fleste sakene vedrørende bistand til opprørere fabrikkert av tsjetsjenske myndigheter. Spesielt blir mange beskyldt for å ha gitt mat i form av sjokolade til opprørerne. Også anklager om at den mistenkte skal ha møtt opprørere mens han plukket hvitløk er vanlige anførsler i straffesaker. Dette er fabrikkerte saker, ifølge en advokat fra Groznyj (som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 42).

Det er ikke helt vilkårlig hvem som får en sak fabrikkert mot seg. Enkelte grupper er mer utsatt for dette enn andre. Dette har sammenheng med at myndighetene må vise til «god» statistikk på antall dømte personer og få oppfylt en såkalt kvote (ICG, møte i Moskva november 2012). Det legges sterke føringer ovenfra på dømmende myndigheter i saker rettet mot opprørere. Myndighetene har et større press på seg til å få folk dømt i saker som gjelder terrorbestemmelsene i straffelovens §§ 208 og 209, enn ved andre forbrytelser (tsjetsjensk menneskerettighetsorganisasjon, møte juni 2009; ICG som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s.12).

I tillegg opereres det i Tsjetsjenia med et «belønningssystem», hvor man belønner personer innenfor politi- og sikkerhetsstyrker for gode resultater i form av penger, gaver og posisjoner (Ivanov 2011; Human Rights Watch, møte november 2011; Memorial, møte november 2011). Politiet pålegges et produksjonskrav fra myndighetene; det er et ønske om innrapportering av flest mulig pågrepne og løste saker (journalist (b) som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 45). Når den enkelte politimann rapporterer om antall pågrepne eller dømte i en gitt periode, er det et press om høyere antall i neste periode (Memorial i Groznyj, intervju november 2011). Presset den enkelte politimann har på seg til å pågripe flest mulig personer, fører til at personer som har vært pågrepet én gang, lett kan bli tatt inn på nytt, uavhengig av om vedkommende har foretatt seg noe eller ikke (Memorial, møte november 2011; Human Rights Watch, møte november 2011; CAT, møte november 2014).

Slektninger av opprørere er blant dem som kan få saker fabrikkert mot seg, og særlig brødre av opprørere, ifølge ICG (møte i Moskva, november 2012). Andre som nevnes er personer som har nær kontakt med opprøreren, herunder venner og skolekamerater. I tillegg kan personer som tidligere har sonet for opprørsvirksomhet bli utsatt for fabrikkering. Den siste gruppen som nevnes er salafier. Den tsjetsjenske advokaten Murad Musajev i Moskva har opplyst om flere konkrete tilfeller der tsjetsjenere har blitt utsatt for arrestasjoner og domfellelser på grunnlag av fabrikkerte saker. Sakene han refererte til gjaldt bistand i form av mat til opprørere og oppbevaring av våpen. Tilfellene har, ifølge Musajev, ikke rot i virkeligheten (møte i Moskva, oktober 2012). Ifølge en menneskerettighetsaktivist fra Groznyj (a) (som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 43) er det spesielt unge menn med skjegg som er utsatt for fabrikkering av saker.

Samtidig som det er et krav om å oppfylle den såkalte kvoten, eksisterer det et system med løslatelser mot betaling. Korrupsjon gjennomsyrrer politivesenet i Nord-Kaukasus, fra de som politistudenten må betale seg til en skoleplass og deretter gjennom hele karrieren (ICG 2013, s. 34). Systemet med kvoteoppfyllelse i straffesaker og systemet med korrupsjon og bestikkelser for løslatelse kolliderer. Det er ikke mulig å bestikke seg ut hvis en person er mistenkt for deltagelse i en

Temanotat **Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere**

opprørsgruppe. Når det gjelder bistandssaker blir alle tilfeller av bestikkelser kommunisert internt i politiet, også høyere nivå i politiet i republikken blir orientert og er involvert i avgjørelsene. Det registreres hvem, hva og hvor mye som ble betalt. Dette skjer på et høyt nivå i maktstrukturen, men ikke på presidentnivå. Personer i politiet på distriktsnivå kan ikke ta avgjørelser om løslatelse mot bestikkelser, ifølge en tsjetsjensk advokat (b) (møte i Moskva oktober 2013).¹⁷

I en fabrikkert sak vil det ofte bli utformet tiltale for brudd på § 208.2. I fabrikkerte saker er det også rom for at slektninger eller andre kan betale for å få endret tiltalen mot en person fra en streng til en mildere tiltale (representant for en internasjonal menneskerettighetsaktivist og medarbeider i en internasjonal tankesmie, møte i Moskva november 2011; ICG som sitert i Udlændingestyrelsen 2015, s. 36).

En sak som har vært mye omtalt i media i 2014, er saken til Ruslan Kutaev. Han har verv i flere organisasjoner og er leder av organisasjonen Peoples of the Caucasus' Assembly, men var ikke en spesielt kjent person i Tsjetsjenia før han ble pågrepet. Kutaev har ingen tilknytning til opprørerne, men talte Kadyrov midt i mot da han trosset Kadyrovs ordre om å flytte markeringen av 70-årsdagen for Stalins deportasjoner av det tsjetsjenske folk i 1944. 18. februar 2014 arrangerte Kutaev en konferanse til minne om deportasjonene uten å koordinere dette med tsjetsjenske myndigheter (Human Rights Watch 2014). To dager senere ble Kutaev arrestert anklaget for besittelse av narkotika. Narkotika var ikke en gang plantet på ham, men han ble anklaget og dømt for besittelse av narkotika. 7. juli ble han dømt til fire års fengsel og fikk senere redusert straffen til tre år og ti måneder (Sjvedov, møte i Moskva november 2014). Ifølge Memorial (som sitert i Caucasian Knot 2014d) er Kutaev-saken et klart eksempel på en fabrikkert sak.

9. REFERANSER

9.1 SKRIFTLIGE KILDER

- ACAT (The Action by Christians for The Abolition of Torture), CAT (Committee Against Torture) & The Public Verdict Foundation (2013, november). *The multiple faces of torture. A study of the phenomenon of torture in Russia*. Paris: ACAT. Tilgjengelig fra http://unmondetortionnaire.com/IMG/pdf/acad_russia_en.pdf [lastet ned 20. februar 2015]
- Atsjkoi distriktsrett i Tsjetsjenia (2012 -2013). *Список судебных дел назначенных к рассмотрению [Rettssakslistene]*. Atsjkoi: Atsjkoi distriktsrett. Tilgjengelig fra <http://achhoy-martanovsky.chn.sudrf.ru/modules.php?name=information&rid=42> [lastet ned 20. februar 2015]
- Akayev, V. K. (2010). The Conflict between Traditional Islam and Wahabism in the North Caucasus: Origins, Dynamics and the Means for its Resolution. I: Wilhelmsen, J. og Fatland, E. (Red.), *Chechen Scholars on Chechnya*. Oslo: NUPi. Tilgjengelig fra <http://www.nupi.no/content/download/28656/162957/version/9/file/Chechen+scholars+on+Chechnya-NUPI+Report.pdf> [lastet ned 2. mars 2015]
- Caucasian Knot (2012a, 8. januar). In 2011, in Chechnya, 201 persons fell victim to armed conflict. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://volgograd.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/19614/> [lastet ned 20. februar 2015]

- Caucasian Knot (2012b, 12. januar). В ходе вооруженного конфликта на Северном Кавказе в 2011 году погибли и были ранены 1378 человек [Under den værnede konflikten i Nord-Kaukasus ble totalt 1378 mennesker drept og skadet i 2011]. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/198756/> [lastet ned 20. februar 2015].
- Caucasian Knot (2012c, 10. februar). During the week from January 30 to February 5, 2012, four persons fell victim to armed conflict in Northern Caucasus. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://rf.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/20052/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2012d, 30. april). 16 people became victims of armed confrontation in Northern Caucasus during the period from April, 23, to April, 29. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/20883/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2012e, 29. august). No less than 24 people became victims of an armed conflict in Northern Caucasus from August, 20, till August, 26. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/22044/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2012f, 18. september). No less than 21 persons became victims of armed confrontation in Northern Caucasus during the period from September, 10, till September, 16. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/22255/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2013a, 21. februar). Chechen residents detained for aiding and abetting militants released. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/24941/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2013b, 12.november). Chechen militants' helper sentenced to two years in colony-settlement. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/26345/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2014a, 28. mars). Infographics. Statistics of victims in Northern Caucasus in 2010-2013 under the data of the Caucasian Knot. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/29045/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2014b, 25. april). Infographics. Statistics of victims in Northern Caucasus in Quarter 1 of 2014 under the data of the Caucasian Knot. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/29044/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2014c, 17. juni). KBR: girl of 20 suspected of aiding militants. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/28447/> [lastet ned 26. januar 2015]
- Caucasian Knot (2014d, 8. juli). Kutaev's case: chronology and details. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/28682/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2014e, 15. juli). In Chechnya, two locals suspected of aiding armed underground. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/28717/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2014f, 24. juli). Infographics. Statistics of victims in Northern Caucasus in Quarter 2 of 2014 under the data of the Caucasian Knot. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/28807/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2014g, 27. juli). Chechen woman suspected of financing members of Gakaev brothers' IAF. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/28843/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2014h, 2. august). Bamut villager detained on suspicion of aiding militants in Chechnya. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/28898/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2014i, 18. oktober). MIA reports killing of organizer of terror act in Grozny. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/29675/> [lastet ned 20. februar 2015]

- Caucasian Knot (2014j, 26. oktober). Suspected militant killed in Chechnya. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/29746/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2014k, 29. oktober). Infographics. Statistics of victims in Northern Caucasus in Quarter 3 of 2014 under the data of the Caucasian Knot. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/29773/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2015a, 15. januar). В Чечне житель Урус-Мартановского района обвиняется в пособничестве боевикам [I Tsjetsjenia er en innbygger fra Urus-Martandistriktet anklaget for å ha bistått opprørere]. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/255606/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2015b, 22. januar). Chechnya is ahead of Dagestan by number of victims in Quarter 4 of 2014. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/30605/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Caucasian Knot (2015c, 19. februar). Total number of victims in Northern Caucasus in 2010-2014 under thy data of the Caucasian Knot. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/30858/> [lastet ned 19. februar 2015]
- [Criminal Code] (1996, 13. juni). *The Criminal Code of the Russian Federation No. 63-FZ of June 13, 1996*. Tilgjengelig fra <http://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=1747> [lastet ned 20. februar 2015]
- [Criminal Procedural Law] (2001, 18. desember). *Code of Penal Procedure of the Russian Federation, No. 174-FZ*. Tilgjengelig fra <http://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=1660> [lastet ned 20. februar 2015]
- Fuller, L. (2014, 4. desember). Chechen Insurgents Attack Grozny. *Radio Free Europe*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/caucasus-report-chechen-insurgents-grozny-gun-battle/26724495.html> [lastet ned 13. januar 2015]
- Human Rights Watch (2009, juli). *What Your Children Do Will Touch Upon You*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra http://www.observatori.org/paises/pais_84/documentos/chechnya0709web.pdf [lastet ned 20. februar 2015]
- Human Rights Watch (2014, 8. juli). *Russia: Chechen leader arrested, beaten*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2014/07/08/russia-chechen-activist-leader-arrested-beaten> [lastet ned 20. februar 2015]
- Ibragimov, M. (2012a, 6. mars). В Чечне за пособничество боевикам осужден местный житель [Lokal innbygger i Tsjetsjenia dømt for å ha hjulpet en opprører]. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/202461/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Ibragimov, M. (2012b, 24. mai). В Чечне полицейские задержали двоих подозреваемых в пособничестве боевикам [Politiet i Tsjetsjenia har anholdt to personer mistenkt for hjelp til opprørere]. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/207058/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Ibragimov, M. (2012c, 3. juli). A former gunman and a woman accomplice turned themselves in in Chechnya. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/21463/> [lastet ned 20. februar 2015]
- ICG, dvs. International Crisis Group (2013, 6. september 2013). *The North Caucasus: The Challenges of Integration (III), Governance, Elections, Rule of Law*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/caucasus/226-the-north-caucasus-the-challenges-of-integration-iii-governance-elections-rule-of-law.pdf> [lastet ned 20. februar 2015]
- ICG (u.å.a). *CrisisWatch Database. North Caucasus (Russia) 1 April 2013*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/crisiswatch/crisiswatch-database.aspx?CountryIDs=%7B26E91972-4A24-4D33-929B-5FAE71AFA26E%7D> [lastet ned 20. februar 2015]

Temanotat **Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere**

- ICG (u.å.b). *CrisisWatch Database. North Caucasus (Russia) 1 July 2014*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/crisiswatch/crisiswatch-database.aspx?CountryIDs=%7B26E91972-4A24-4D33-929B-5FAE71AFA26E%7D> [lastet ned 20. februar 2015]
- Ivanov, A. (2011, 3. januar). Power agents' data on militants' losses in Chechnya differs significantly. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/15719/> [lastet ned 20. februar 2015]
- Landinfo (2012, 25. oktober). *Tsjetsjenia: Løslatelse mot betaling*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/2199/1/2199_1.pdf [lastet ned 4. mars 2015]
- Landinfo (2014a, 15. mai). *Tsjetsjenia: Sikkerhetssituasjonen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3034/1/3034_1.pdf [lastet ned 20. februar 2015]
- Landinfo (2014b, 18. august). *Tsjetsjenia: Innkalling til avhør*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2941/1/2941_1.pdf [lastet ned 20. februar 2015]
- Memorial (2014, 21. juli). *Ситуация в зоне конфликта на Северном Кавказе: оценка правозащитников. Весна 2014г [Situasjonen i konfliktområdet i Nord-Kaukasus: Menneskerettighetsforsvareres vurdering. Våren 2014]*. Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra via Kavkaz uzel fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/246161/> [lastet ned 20. februar 2014]
- Memorial (u.å.). *Статистика похищений и убийств в Тsjetsjне и Ингушетии [Statistikk over bortføringer og drap i Tsjetsjenia og Ingusjetia]*. Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/hr/hotpoints/caucas1/index.htm> [lastet ned 20. februar 2015]
- Retwa (2010, 9. desember). Former fighter detained. *Retwa*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett]
- Retwa (2011a, 15. januar). Former NVF Fighter Detained. *Retwa*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett]
- Retwa (2011b, 27. september). Former Fighter Arrested. *Retwa*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett]
- Retwa (2012a, 26. januar). 26-Jan-2012 Chechnya's Counter-Terror Statistics for 2011. *Retwa*. Tilgjengelig fra <http://www.retwa.com/home.cfm?articleId=12707> [lastet ned 2. mars 2015]
- Retwa (2012b, 22. mai). Another Female NVF "Accomplice" arrested. *Retwa*. Tilgjengelig fra <http://www.retwa.com/home.cfm?articleId=13288> [lastet ned 20. februar 2015].
- Retwa (2012c, 17. juli). Another Vedenskiy district female NVF "Accomplice" detained. *Retwa*. Tilgjengelig fra <http://www.retwa.com/home.cfm?articleId=13563> [lastet ned 20. februar 2015]
- Retwa (2014a, 30. september). NVF "Accomplice" Arrested. *Retwa*. Tilgjengelig fra <http://www.retwa.com> [lastet ned 20. februar 2015]

For å finne denne artikkelen må man søke den opp under land og dato i «news archives».

- Retwa (2014b, 2. oktober). Court Sentences Fighters Responsible for Deaths of 16 policemen. *Retwa*. Tilgjengelig fra <http://retwa.com> [lastet ned 20. februar 2015]

For å finne denne artikkelen må man søke den opp under land og dato i «news archives».

- RFE/RL, dvs. Radio Free Europe/Radio Liberty (2011, 29. april). Is Moscow's Ingushetia Strategy Working? *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/caucasus_report_is_moscows_ingushetia_strategy_working/16798245.html [lastet ned 20. februar 2015]

- RFE/RL (2013a, 30. januar). Gakayev Deaths Leave One Campfire Less In Chechen Mountains. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/chechen-insurgency-commanders-killed-gakayev/24887859.html> [lastet ned 20. februar 2015]
- RFE/RL (2013b, 13. desember). Chechen Deputy Minister Threatens Executions For Militant Suspects. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/chechnya-official-kill-frame-militants/25200041.html> [lastet ned 20. februar 2015]
- RFE/RL (2014, 6. oktober). Who Was Behind The Grozny Suicide Bombing? *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/grozny-suicide-bombing-explanations/26622374.html?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter [lastet ned 20. februar 2015]
- Rotar, I. (2012, 24. juli). Kidnapping in the North Caucasus is prevalent but varied across region. *The Jamestown Foundation*. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39666&tx_ttnews%5BbackPid%5D=13&cHash=9eb98cd8d1831e273e6804196fc66b1f [lastet ned 20. februar 2015]
- Udlændingestyrelsen & Dansk Flyktningehjælp (2012, august). *Chechens in the Russian Federation – residence registration, racially motivated violence and fabricated criminal cases. Joint report from the Danish Immigration Service's and Danish Refugee Council's fact finding mission to Moscow and St Petersburg, the Russian Federation 23 May to 5 June 2012*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/01750EB0-C5B1-425C-90A7-3CE3B580EEAA/0/chechens_in_the_russian_federation.pdf [lastet ned 2. mars 2015]
- Udlændingestyrelsen (2015, januar). *Security and human rights in Chechnya and the situation of Chechens in the Russian Federation – residence registration, racism and false accusations. Report from the Danish Immigration Service's fact finding mission to Moscow, Grozny and Volgograd, the Russian Federation. From 23 April to 13 May 2014 and Paris, France 3 June 2014*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra <https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/662FD8CA-B89C-438C-B532-591500571951/0/ChechnyaFactfindingreport26012015FINALinklforside.pdf> [lastet ned 13. februar 2015]
- Vatchagaev, M. (2014, 10. april). Rebels Continue to Operate in Chechnya Despite Doku Umarov's Death. *Jamestown Foundation*. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=42215&no_cache=1 [lastet ned 22. februar 2015]
- Vatchagaev, M. (2015, 9. januar). The North Caucasus in 2014: The Year in Review. *Jamestown Foundation*. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=43384&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=c38d423c0f438f45b80069f3d5310342 [lastet ned 12. januar 2015]
- Vedenskij distriktsrett i Tsjetsjenia (2012-2013). Список судебных дел назначенных к рассмотрению [Rettsakslister]. Vedenskij: Vedenskij distriktsrett. Tilgjengelig fra <http://vedensky.chn.sudrf.ru/modules.php?name=information&rid=54> [lastet ned 20. februar 2015]
- Yarlykapov, A. & Kramer, M. (2007, 5. juni). Separatism and Islamic extremism in the ethnic republics of the North Caucasus. *Russian Analytical Digest* (22). Tilgjengelig fra <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?fevnodeid=110627&ord588=grp1&fecvid=33&ots591=0C54E3B3-1E9C-BE1E-2C24-A6A8C7060233&lng=en&id=31618> [lastet ned 20. februar 2015]

9.2 MUNTlige KILDER

- Agora. E-post 12., 13. og 14. januar 2015.

Temanotat **Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere**

Menneskerettighetsorganisasjonen Agora består av advokater som yter juridisk bistand blant annet til politiske dissidenter og journalister. Agora mottok Rafto-prisen i 2014 og Landinfo har møtt organisasjonen ved flere anledninger.

- Al-Shishani, Murad Batal, ekspert på islamistiske grupper. Møte i Oslo 24. mars 2011.
- Committee Against Torture (CAT). Møte med Igor Kalyapin i Oslo juni 2011, møte i Moskva 1. november 2012, 30. oktober 2013, møte i Nizhnyj Novgorod 17. november 2014,.
- Diplomatkilde. Møte i Oslo 31. august 2012 og e-post oktober 2012.
- FN-representant. Intervju i Vladikavkaz november 2011.
- Human Rights Watch. Intervju i Moskva juni 2009 og november 2011.
- Humanitær organisasjon. Intervju i Nazran juni 2009.
- ICG, dvs. International Crisis Group. Møte i Moskva 1. november 2012 og møte i Oslo mars 2014.
- Memorial i Groznyj og Moskva. Intervjuer i juni 2009, november 2011, 31. oktober 2012, 28. oktober 2013 og 11. november 2014.
- Menneskerettighetsaktivist og medarbeider i internasjonal tankesmie. Intervju i Moskva november 2011.

Denne kilden har jobbet med Nord-Kaukasus i flere år og har vært knyttet til ulike organisasjoner. Kilden har særdeles god kunnskap om menneskerettighetssituasjonen i området.

- Musajev, M. Tsjetsjensk strafferettsadvokat i Moskva. Møte i Moskva 29. oktober 2012.
- Russian Justice Initiative (RJI). Intervjuer i Moskva juni 2009.

Nederlandsk NGO som bistår personer med å få sine saker opp for Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg.

- Russisk menneskerettighetsorganisasjon. E-postkorrespondanse 24. – 26. mai 2014
- Sjvedov, G. Møte i Moskva oktober 2013 og november 2014.

Redaktør i Caucasian Knot.

- Tsjetsjensk advokat (a). Intervju i Nord-Kaukasus juni 2009 og november 2011.

Advokaten jobber for tiden for en tsjetsjensk NGO. Advokaten har god innsikt i russisk lovverk og i menneskerettighetssituasjonen i Nord-Kaukasus. Han har i flere år og fram til høsten 2009 jobbet for en internasjonal organisasjon i Nord-Kaukasus. Advokaten har blitt anbefalt som kilde for Landinfo pga. sitt mangeårige arbeid i regionen.

- Tsjetsjensk advokat (b). Møte i Moskva 29. oktober 2013.

Advokaten jobber i Tsjetsjenia og er blant annet forsvarer for personer tiltalt for opprørsvirksomhet og er derfor svært godt orientert om rettsprosesser i denne typen saker.

- Tsjetsjensk advokat (c). Møte i Moskva oktober 2012.

Advokaten jobber i Tsjetsjenia.

- Tsjetsjensk menneskerettighetsorganisasjon. Intervju i Vladikavkaz juni 2009 og Groznyj november 2011.

- Velorientert kilde fra Nord-Kaukasus. Møte i Moskva oktober 2013.

Kilden har i mange år jobbet med problemstillinger knyttet til politiske- og menneskerettslige forhold i Nord-Kaukasus. Kilden er svært godt informert om forholdene i Nord-Kaukasus og har sin tilhørighet til området.